

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך לז, תשמ"ו

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

מתשובות המזכירות המדעית

קיצורים בלשון הבנקים

שאלה: ככול שגוברת תלותנו בבנקים, פרצוננו ובטובתנו או שלא פרצוננו ושלא בטובתנו, פן עלינו לעסוק בפרשנות גוברת והולכת של הלשון המיוחדת לבנקאים. קשים עלינו במיוחד הקיצורים וראשי-התיבות הנהוגים בפיהם ובכתביהם. עד שלימדתי לשוני לומר 'עו"ש' (= 'עוֹכֵר וְשֵׁב', כלומר חשבון עובר ושב), שהוא סוג החשבון שמתנהל בו ה'חש"ק' (= 'חשבון שקים') שלי, והנה תכפו עליי עוד הפת"ם הפק"ם, הפמ"ז והפת"ח.

מה פשר כל אלה, ומדוע באו עלינו?

תשובה (י"ן): בכל מקצוע מתפתח מילון מיוחד לשימושי הלשון של העוסקים באותו תחום, ומי שאינו איש-המקצוע יתקשה להבין את השימושים הללו, או שלא יבינם כלל. כך במכונאות ובחשמלאות, כך ברפואה ובמשפט, במחשבים ובכל תחום מקצועי מובהק, שהעוסקים בו נזקקים למינוח מדויק וקולע, ועם זאת מצומצם ומרוכז. כך נוצרים ראשי-תיבות, המצמצמים מונחים ושמות ארוכים לכדי הברה-שתיים, הן בכתב הן בדיבור. למשל, הצבא מרבה מאוד ביצירת ראשי-תיבות, כזה"ל וכרמטפ"ל, ומן הצבא הקיצורים נפוצים גם בפי הציבור בכללו, משום שיתוף החיים. אך יש

הרבה קיצורים בצבא, שזר לא יבינם. עתה, שהבנקים שולטים בחיינו, כדברייך, חוזרים קיצורים מתחום הבנקאות לחיי פולנו, ואין מנוס מהם, אף בפרסומת.

הפת"ם הוא פיקדון (של) תושב מקומי, פיקדון הנקוב במטבע-חוץ והצובר ריבית, אך המפקיד יוכל למשוך את כספו רק במטבע ישראל.

הפק"ם הוא פיקדון קצר-מועד, אשר פשמו פן הוא: תקופת-ההפקדה נמדדת בשבועות ובחודשים, לא בשנים.

ועתה מצאנו גם מק"מ, והוא מלוה קצר-מועד, שאזרח מלוה למדינה על מנת לקבלו בחזרה "עד לרגע שתזדקק לכסף". כך מצאנו על גבי מעטפה של בנק ישראל.

הפמ"ז הוא נוטריקון של פיקדון במטבע זר, שנהג בעבר לכל מפקיד, בין שהוא תושב מקומי (ראה פת"ם, לעיל) בין שהוא תושב-חוץ (ראה פת"ח, להלן).

הפת"ח הוא פיקדון (של) תושב-חוץ, במטבע-חוץ ובריבית, וניתן למשיכה במטבע הנקוב.

התפ"ס הן תעודות פיקדון סחירות, פלומר ניירות-ערך הנסחרים בשוק-הכספים ע"י הבנקים, ומשקיעים בהם סכומים מוגבלים ולזמנים קצרים, בריבית גבוהה יחסית, אך ללא הצמדה.

טל"ח הוא נוטריקון של 'טעות-לעולם חוזר', ביטוי מן המקורות, ושימוש — שאם נפלה טעות בעסקה, הצד שטעה יכול תמיד לחזור בו. הבנקים רושמים הסתייגות מנוטרקת זו

בתחתית חשבונותיהם ומאזניהם, וכוננתם לומר, שהם מודים מראש באפשרות, שנפלה טעות בחישובים, ואם יעמידום על טעותם — יתקווה.

כל הפירושים לנוטריונים שניתנו לעיל פירושים בלתי-מוסמכים הם, פי בלשון עוסקים אנו, ולא בפנקאות, וטל"ח. הנה כותב השורות הללו ראה השבוע שלט בסניף הבנק שלו, שלט המודיע לקהל, שבאשנב מסוים מטפלים בחח"ד. ולא ידענו חח"ד זה מה פירושו (את הפירושים האחרים ליקטנו ממקורות אחדים, ביניהם מילונו של אבן-שושן ז"ל). שאלנו את הפקידה, מה פנת הפתוב, והיא פירשה: 'חשבונות חוזרים דביטוריים'. פשרתה תמיהה נמשכת על פנינו, פטרה אותנו בהספר קצרצר: "זה נוגע לבעלי עסקים". ואכן, כך מצאנו אף בכרך המילואים של מילון אבן שושן. ואשרי המבין.

בְּחִירָה מְרֻבָּבֶת

שאלה: נשאלתי על-ידי רופא (המלמד רפואה באוניברסיטה), כיצד אומרים בעברית multiple choice (examination. questions). הפננה לבחינה (מבחן) אמריקנית, שמוצעות בה חמש (או ארבע) אפשרויות של תשובות לכל שאלה, אבל רק אחת מהן היא הנכונה. מכאן השם באנגלית. חשבתי, שאולי ניתן לומר: "מבחן (בחינה) רב-שאלתי...". אבל הנוסח איך שהוא אינו "מצלצל" באוזניי. אולי: "מבחן רב-בחירה", או "רב-בְּרִירָה"?

תשובה (יי"ן): הביטוי multiple choice נדון אצלנו בעבר, בתקופת ועד-הלשון. נקבע לו אז (ה'תש"ז) הביטוי העברי "בְּחִירָה מְרֻבֹּת". לאחר זמן, ובתחומים אחרים, נקבע למושג multiple מונח אחר: מְרַבָּב; למשל — במתמטיקה multiple integral הוא אֶסְכֶּמֶת מְרַבֶּבֶת או אֵינְטֵגְרָל מְרַבָּב; multiple point הוא נקודה מרובבת, וכיו"ב). המשמעות היא מְרַבָּה, פפי שהובן ופורש במשך הדורות. גם א' מאפו השתמש בצורה הזאת בכתבו "וישיחנה בשיחות מאלופות ומרובבות". לאחרונה (התש"ם) אושר באקדמיה מילון חדש למונחי הפסיכולוגיה, ונקבע בו, ש-multiple choice הוא בְּחִירָה מְרַבֶּבֶת, ומעתה יש לנקוט לשון זו. לפיכך, המבחן הידוע כ"אמריקני" יהא בעברית "מְבַחֵן בְּחִירָה מְרַבֶּבֶת".

הערת תיקון

בקונטרס הקודם של "לשוננו לעם" (שסב) * יש להוסיף
בסוף עמ' לא (59).
וכבר הובא בדבריו של ש' אברמסון ב"לשוננו לעם" פח,
ג (טבת תשל"ז), עמ' 79—80.

---

* בקצת קונטרסים נדפס בטעות בשער הקונטרס רסב.